

HE 220/2022; Ihmiskaupan uhrien auttaminen

HaV-kuuleminen 16.11.2022, Roope Jokinen SM/MMO

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

- Ehdotetaan muutettaviksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia (*vastaanottolaki*), henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia sekä sosiaalihuoltolakia.
- Esityksen keskeiset ehdotukset liittyvät vastaanottolain muuttamiseen hallitusohjelman edellyttämällä tavalla uhrin aseman parantamiseksi siten, että ihmiskaupan uhrien auttamisen ja rikosprosessin välistä yhteyttä heikennettäisiin. Keskeiset muutokset edistävät ihmiskaupan ilmituloa, uhrien avun piriin ohjautumista ja siten myös osaltaan rikosvastuun toteutumista.

Vastaanottolain muutokset; auttaminen ja rikosprosessi

- Keskeiset säännökset liittyvät ihmiskaupan uhrin tunnistamiseen (34, 35 ja 38 §:n kokonaisuus), uhrille annettavaan toipumisaikaan (36 §) ja auttamisjärjestelmästä poistamiseen (38 f §).
- Toipumisaikaa ja sen oikeusvaikutuksia koskeva säännös kumottaisiin. Säännös, ja erityisesti siihen liittyvä ilmoitusvelvollisuus poliisille, on koettu käytännössä ongelmalliseksi ja sen katsotaan vaikuttavan kielteisesti ihmiskaupan ilmituloon ja uhrien avun piiriin ohjautumiseen.

- Vastaanottolaissa tarkoitettua ihmiskaupan uhrin tunnistamista muutettaisiin rikosprosessiliitännäisyyden lisäksi kokonaisvaltaisesti, jotta tunnistamisen merkitys ja sen vaikutukset vastaisivat paremmin vastaanottolain tarkoitusta ja sen nojalla ihmiskaupan uhrille annettavia auttamistoimia. Tavoite on, että vastaanottolain tunnistamista koskeva sääntely olisi nykyistä selkeämpää ja tunnistamisen oikeusvaikutukset ennakoitavampia sekä uhrin että viranomaisten näkökulmasta.
- Auttamisjärjestelmästä poistamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, etteivät rikosprosessissa tehtävät ratkaisut johtaisi uhrin poistamiseen järjestelmästä kuten nykytilanteessa. Avun jatkumisen olisi jatkossa vahvemmin sidottu uhriksi joutumisesta aiheutuviin auttamistoimien tarpeeseen.

Muut vastaanottolain muutokset

- Vastaanottolain muut keskeiset muutokset koskevat lain suhdetta sosiaali- ja terveydenhuollon yleislainsäädäntöön kotikunnan omaavien uhrien osalta (4 §), Joutsenon vastaanottokeskuksen hallinnoiman auttamisjärjestelmän tarkoitusta ja tehtäviä (33 §) sekä Joutsenon päätöksenteon tukena toimivaa monialaista asiantuntijaryhmää (38 c §). Auttamisjärjestelmän tehtäväksi muun muassa lisättäisiin kansallisena asiantuntijaviranomaisena toimiminen ihmiskauppailmiöön ja sen vastaiseen työhön liittyvissä asioissa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtymisestä vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille johtuvat muutokset.

Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtymisestä johtuvat muutokset.
- Samalla Joutsenon vastaanottokeskuksen hallinnoiman auttamisjärjestelmän tiedonsaantioikeuksia auttamisjärjestelmään ottamista koskien täsmennettäisiin (voimassa olevassa laissa *tarpeelliset* tiedot, jatkossa *välttämättömät*).

Sosiaalihuoltolaki

- Sosiaalihuoltolain 11 §:ää muutettaisiin lisäämällä tuen tarpeita koskevaan luetteloon muusta hyväksikäytöstä aiheutuva tuen tarve.
- Edistettäisiin sitä, että ihmiskauppailmiöön ja muuhun hyväksikäyttöön kiinnitettäisiin sosiaalihuollossa nykyistä enemmän huomiota, ja että uhreja autettaisiin nykyistä paremmin sosiaalihuollon perusrakenteissa.

